

КАРАГОДІНА Олена Геннадіївна
ПОЖИДАЄВА Оксана Володимирівна
Кафедра соціальної роботи та практичної психології АПСВТ

Аналітичний огляд програм підготовки докторів філософії з соціальної роботи

Круглий стіл

«Запровадження програм підготовки докторів
філософії з соціальної роботи»

16 травня 2017 р.



Етапи аналізу:

- визначення поточних умов започаткування програм підготовки докторів філософії з соціальної роботи (за результатами контент-аналізу нормативних документів, інформації на сайтах ВНЗ-ліцензіатів, включеного спостереження та даних напівструктурованих інтерв'ю)*
- виявлення спільного та відмінного в баченні ліцензіатами змісту та процесу підготовки докторів філософії з соціальної роботи (за результатами контент-аналізу освітньо-наукових програм)

*Карагодіна О., Пожидаєва О. Запровадження програм підготовки докторів філософії з соціальної роботи: аналіз поточної ситуації // Вісник АПСВТ. – 2017. – №1. – С. 85–91.

Карагодіна О., Пожидаєва О. Виклики третього рівня вищої освіти з соціальної роботи // Цілі сталого розвитку: глобальні та національні виміри: Матеріали нак.-практ. Конф (5-6 квітня 2017 р. – К.: АПСВТ, 2017. – С. 292–294.



Загальні умови та проблемні моменти

- наразі ліцензії на підготовку докторів філософії з соціальної роботи мають 15 ВНЗ і 1 науково-дослідна установа, загальна кількість місць для слухачів програм – 166 (з варіюванням місць в одному закладі від 5 до 25)*
- у 2016-2017 навчальному році слухачами заповнено лише 4,2% місць від загального ліцензійного обсягу (7 осіб), всі вони навчаються за державним замовленням
- єдиною «відповідною» соціальної роботі спеціальністю визнано соціальну педагогіку**
- не визначено відмінностей між статусом «кандидат наук» і «доктор філософії»
- нема можливості отримати ліцензію для кафедри, очолюваної доктором філософії з відповідної спеціальності
- не визначено критеріїв якості підготовки докторів філософії
- не визначено умови реєстрації наукових періодичних видань з соціальної роботи

* Карагодіна О., Пожидаєва О. Запровадження програм підготовки докторів філософії з соціальної роботи: аналіз поточної ситуації // Вісник АПСВТ. – 2017. – №1. – С. 85–91 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/1_2017_85-91.pdf

** Наказ МОН України від 06.11.2015 р. №1151 «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 29.04.2015 р. № 266» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4636->



Аналітичний огляд PhD-програм

Завдання:

- проаналізувати особливості структури освітньо-наукових програм
- охарактеризувати бачення ліцензіатами мети та результатів опанування програми
- визначити загальні характеристики освітньої та науково-дослідної частин програм
- виявити позиції кафедр щодо методології дисертаційних досліджень

Від потенційних респондентів отримано загалом 7 програм.
Для дослідження використано метод контент-аналізу.
Аналіз здійснено за 14 кількісними за 6 якісними характеристиками.



Результати аналізу ОНП (1)

- **ОНП є різними** за обсягом* і структурою, ступенем деталізації, структуруванням та формулюванням результатів підготовки слухачів (здобувачів)
- всі програми тривають 4 роки і передбачають денну, заочну або вечірню форми навчання, але особливостей організації навчального процесу залежно від форми навчання не визначено
- загальний обсяг освітньої частини програми варіюється від 33 до 60 кредитів, що викладаються протягом 2-4 семестрів (1 – 2 років)
- співвідношення часток кредитів, що формують загальні та спеціальні (фахові) компетентності, варіюється від 2,2:1 до 1:1

* Обсяг аналізованих ОНП – від 11 до 52 сторінок



Результати аналізу ОНП (2)

Варіанти формулювання мети ОНП

- **узагальнений:** «підготовка фахівців найвищої кваліфікації з соціальної роботи для потреб науки та сфери вищої освіти»
- **деталізований:** мету представлено у вигляді трьох складових відповідно до завдань освітньої, науково-дослідної підготовки і виховання слухачів
- **спеціалізований:** «підготовка здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня до викладацької діяльності, роботи у сфері вищої освіти»
- **конкретизований:** «підготовка кваліфікованих науковців, спроможних розв'язувати комплексні проблеми в галузі соціальної роботи за допомогою наукових досліджень, здатних до глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики»



Результати аналізу ОНП (3)

Варіанти формулювання предметної області ОНП

- *наукові дослідження у сфері соціальної роботи, спрямовані на розширення ринку соціальних послуг для населення та окремих соціальних груп, які опинилися у складних життєвих обставинах*
- *процеси соціалізації, соціальної реабілітації, інтеграції та реінтеграції осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, зустрічаються із труднощами соціальної адаптації, страждають від соціального виключення та дискримінації, а також діяльність установ соціальної роботи*
- *соціальна робота, освіта, цілі навчання, концепції, принципи, методи, методики, технології, інструменти..., якими має оволодіти здобувач вищої освіти зі спеціальності соціальна робота*
- *галузь знань «Соціальна робота», спеціальність «Соціальна робота».*



Результати аналізу ОНП (4)

Компетентності та програмні результати навчання

- кількість компетентностей варіюється (від 176 до 13)
- неоднаковими є формулювання та кількість загальних та фахових компетентностей
- в деяких програмах серед фахових результатів навчання є значна частина таких, що стосуються сфери соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи, водночас у кількох програмах такі формулювання зовсім відсутні
- лише у трьох документах є результати навчання (компетентності), що відображають специфіку досліджень в соціальній роботі



Результати аналізу ОНП (5)

Науково-дослідна частина програми

- не всі документи мають опис змістового наповнення науково-дослідної частини програми
- в більшості документів у загальному виді описаний процес підготовки дисертаційної роботи
- можна припустити, що близько половини ліцензіатів керуватимуться *методологією педагогічних досліджень*, одна з кафедр надаватиме перевагу методології *соціологічних досліджень* і ще дві – «методології *досліджень в соціальній роботі*»



Резюме

Ліцензіати по-різному бачать зміст підготовки докторів філософії з соціальної роботи

Проблемними наразі є обидві складові програми

Науково-дослідну складову не деталізовано, не визначено методологію досліджень, неможливо реалізувати дослідницьку складову за браком відповідних умов



Питання для обговорення

- Як затвердження стандартів підготовки докторів філософії з соціальної роботи впливатиме на навчання та дослідження слухачів, які набрані за «старими» програмами?
- Чи маємо ми обговорювати зміст науково-дослідної частини програми і оцінювати в кредитах окремі види науково-дослідної діяльності здобувачів?
- Чи готові ми відповісти на запитання: які принципові ознаки (характеристики) методології досліджень в соціальній роботі? Якщо ні, то яким чином наблизитись до розуміння цього питання?
- Як нам визначити спільну позицію щодо методології досліджень незалежно від «спеціалізації» програми?
- Чи готові ми до визначення «профілю ради» зі спеціальності «соціальна робота»? Як запобігти ситуації, за якою профіль ради не відповідатиме компетентностям (результатам навчання) програми підготовки докторів філософії з соціальної роботи?





Кафедра соціальної роботи та практичної психології АПСВТ
socwork-chair@socosvita.kiev.ua

Дякуємо за увагу!

© При використанні матеріалів презентацій обов'язкове посилання:

Карагодіна О.Г., Пожидаєва О.В. Аналітичний огляд програм підготовки докторів філософії з соціальної роботи: Матеріали круглого столу «Запровадження програм підготовки докторів філософії з соціальної роботи» (Київ, АПСВТ, 16 травня 2017 р.)

